

Sonita jako osmiletá dívka prchla s částí rodiny z Afghánistánu do Íránu před útoky nově se vzímajícího Tálibánu. Jak se žilo pod nadvládou této fundamentalistické organizace? — Tálibán vládl na většině území Afghánistánu v letech 1996–2001, původně se jednalo o malé hnutí studentů a jejich učitelů z náboženských škol, které však začal výrazněji podporovat sousední Pákistán, aby si v zemi udržel vliv, a rozrostlo se do velkého radikálního nábožensko-politického hnutí. Po odchodu sovětských vojsk v roce 1989 brzy ustala podpora místních mudžáhidů ze strany Spojených států a nastalo mocenské vakuum. Ve své podpoře pokračoval pouze Pákistán, jehož tajná služba po celá osmdesátá léta vyzbrojovala v boji proti komunistické vládě pašunské bojovníky (Paštunové jsou nejpočetnější etnikum žijící v Afghánistánu, ještě dvakrát větší počet Paštunů žije v Pákistánu). Mudžáhidové sice nejdříve svrhli v roce 1992 komunistickou vládu, ale potom začali bojovat sami mezi sebou. Nastalo sedmileté období nepokojů a kmenových bojů.

Pákistán vsadil na hnutí Tálibán, ten postupně získal značný počet bojovníků z řad studentů, vážených učitelů a afghánských uprchlíků před sovětskými vojsky a komunistickou vládou, sjednotil je na základě radikálního islámu a pašunského nacionalismu a rychle se mu podařilo ovládnout velkou část země. V první fázi přinesl

určité sjednocení protivládnicích sil, v druhé fázi, když se v jeho vedení definitivně prosadili radikální islamisté, pak Tálibán získal finanční i vojenskou podporu od radikálních islámských kruhů ze zahraničí (mimo jiných od vůdce mezinárodní teroristické organizace al-Káida, Usámy bin Ládina, který od roku 1996 sídlil přímo v Afghánistánu). V zemi byla uplatněna nejtvrďší verze islámského práva šaría, zpřísněná navíc o staré pašunské zvyky. A to včetně poprav, kamenování, utínání končetin a bičování. Zakázána byla televize, film i hudba, sportovní utkání, vepřové maso, šachy, počítače i alkohol. Muži se nesměli holit. Ženy musely chodit zcela zahalené, bez doprovodu nesměly na ulici, měly zakázáno studovat i pracovat. Bylo též zakázáno zpodobňovat lidi i zvířata a [byla zničena řada historických památek](#) včetně dvou obřích soch Buddhů z bamijského údolí z 5.–6. století.

Tálibán vládl prostřednictvím svých ozbrojených členů, kteří terorizovali civilní obyvatele, stejně jako to v současné době na Blízkém Východě předvádí tajná policie Islámského státu. Kdo nepřijal pravidla, musel počítat s tvrdou represí – popravky byly na denním pořádku. A popravovalo se veřejně, například na fotbalovém stadionu v Kábulu. Strach z Tálibánu provázel veškerý život prakticky všech lidí, většina se přizpůsobila a snažila se nějak přežít.

Jaké bylo postavení žen v Afghánistánu, než Talibán získal moc?

— Svoje nejšťastnější období, dá-li se to tak říci, si afghánské ženy prožily mezi lety 1933 a 1973, za vlády Záhira Šáha, posledního afghánského krále, který vyhlásil liberální ústavu, spustil ekonomickou modernizaci, zavedl všeobecné volební právo a právo na vzdělání žen. Tehdy byl Afghánistán stabilní, prožíval období rozvoje. Zejména v šedesátých letech byl Kábul považován za mekku východu, sjížděli se sem příznivci hnutí hippies, na ulicích tohoto města bylo možné vidět ženy a dívky v minisukních. V té době se Kábulu říkalo „Vídeň východu“. Na univerzitách úplně běžně studovaly ženy, rozvíjela se afghánská poezie a kultura vůbec. Jenže v roce 1973 přišel Daúdův republikánský puč, padla monarchie a Daúd sám vládl poměrně krutě až do roku 1978, kdy došlo ke komunistickému převratu (sám Daúd byl se svou rodinou popraven).

Po sovětské invazi v roce 1979 na podporu komunistické vlády se země propadla do deset let trvající války. Z Afghánistánu se na hranice s Pákistánem hrnuly tisíčky uprchlíků, mezi nimi velká část inteligence, vzdělání muži i ženy. Někteří zůstávali v pákistánských uprchlických táborech, někteří přebývali u příbuzných, jiní odešli do USA či do Evropy (většina těch bohatých a vzdělaných). Tohle je jeden z problémů Afghánistánu – odliv inteligence během roků válek. Po nastolení vlády Talibánu v roce 1996 pak přišlo pro ženy (a mužské odpůrce režimu) opravdové peklo. Ženy nesměly téměř vycházet z domu. Pokud už mohly vyjít ven, musel je doprovázet mužský příbuzný. Nesměly navštěvovat školy nebo na nich učit. Sama jsem se setkala při natáčení v Afghánistánu se ženami, které působily v takzvaných podzemních školách, kde navzdory zákazu Talibánu potajmu vyučovaly další dívky, a riskovaly tím svůj život. Lékařská péče byla pro ženy téměř nedostupná, nesměly samy k lékaři, pokud je měl vyšetřovat muž. To bylo možné pouze za dohledu manžela a záleželo pak jen na něm, jak dalece je mohl lékař prohlédnout. Žena znamenala často méně než domácí zvíře.

Po pádu Talibánu v roce 2001 se tato tuhá pravidla poněkud uvolnila, minimálně podle práva už se dívky smějí vzdělávat. A v parlamentu sedí velký počet žen, který je vázán na kvóty. Po Kábulu chodí řada žen jen v hidžábu, ne všechny nosí stále burku. Na druhou stranu na venkově se v tomto ohledu změnilo jen velmi málo. Afghánská společnost je stále prorostlá domácím násilím a drtivá většina žen z toho nemá kam a jak uniknout. Průzkumy naznačují, že 85 % Afghánek [se stalo obětí fyzického napadení, sexuálního nebo psychologického zneužití, nebo nuceného manželství](#). Právo často existuje jen na papíře, neboť ženy samy považují tuto situaci za normální: 92 % Afghánek věří, že muž může uhdit svoji ženu, pokud [opustí dům bez jeho vědomí, zanedbá péči o děti, odmítne](#)

[sexuální styk nebo spálí jídlo](#). Počet negramotných je v Afghánistánu alarmující a negramotnost žen je pořád obrovská, v průměru pouze 20–30% Afghánek [umí číst a psát](#). V některých jižních provinciích, válkou nejvíce postižených, je procento vzdělaných žen ve společnosti [pouhých 1,6 % \(UNESCO\)](#).

Ustálené zvyky prakticky znemožňují, aby se obě pohlaví normálně setkávala. Mužský a ženský svět je od sebe stále oddělen. To nemůže produkovat zdravou společnost. Afghánci jsou stále spoutáni svými vlastními tradicemi, které produkují spoustu neštěstí pro ženy i muže. A přispívá k tomu i fakt, že málokdo ze zmiňované vyšší a střední vrstvy se do Afghánistánu po pádu Talibánu v roce 2001 vrátil.

Proč se nyní po pádu Talibánu vyvíjí situace ke zlepšení práv žen tak pomalu?

— Těch faktorů je hned několik. Zaprvé Afghánistán je země, v níž vedle sebe existuje několik různých etnik (Paštunové, Tadžikové, Uzbeki, Hazárové), které jsou tvořeny jednotlivými kmeny (paštunských kmenů je kolem šedesáti) a ty se ještě dále dělí na rody a klany. Klanovou společnost založenou na tisíciletých tradicích nelze změnit během pár let. Dokonce ani islám tyto tradice nedokázal transformovat (Korán ženám přiznává mnohá práva, včetně práva na vzdělání nebo na souhlas se svatbou), kmenové tradice jsou mnohem starší a zakořeněnější. Nejpočetnějším národem v Afghánistánu jsou Paštunové, se svými 12 miliony tvoří asi 40 procent obyvatelstva. Každý člen paštunské společnosti, ať už patří ke kterémukoli kmenovému svazu, kmenu nebo rodu, se musí chovat podle souboru nepsaných etických norem zvaných Paštúnválí. Zejména pro ženy jsou pravidla nesmírně přísná. Despekt k ženám je tak v podstatě součástí tisícileté trvající paštunské klanové kultury. Jen málokterá dívka má tak odvážné rodiče, aby ji dali studovat a pak ji ještě nechali rozhodnout o vlastním životě. Rodina (široká rodina) mluví pořád do všeho, a co řeknou její mužští členové, to je svaté. Muži jsou těmi, kteří rozhodují a drží moc, a nechtějí se o ni dělit se ženami. Prodávání nevěst je na denním pořádku. [Většina afghánských žen ani netuší, že má nějaká práva a že by se mohla snažit o to, aby byla uplatňována.](#)

Když hledáme důvody, proč změny probíhají pomalu, tak kromě neměnnosti klanových zvyklostí nesmíme zapomínat na geografickou podobu Afghánistánu. Vyprahlé vysoké hory oddělují jednotlivá údolí, a některá místa jsou na velkou část roku odříznuta od zbytku civilizace. Jsou tu špatné cesty, dopravní spojení je omezené. S výjimkou Kábulu a několika dalších velkých měst nefunguje internet. Zprávy se k lidem dostávají velmi pomalu, a když už, tak jsou filtrované. Málokdo má na venkově televizi, rozšířenější je

pouze rádio. Život ve venkovských oblastech je velmi tvrdý. Když máte co dělat, abyste se užívali, nezbyvá už energie na přemýšlení o změnách, o právech, o jiných možnostech. A navíc stále probíhá občanská válka. Afghánistán je země, v níž se od konce sedmdesátých let skoro nepřetržitě bojuje. Pokud není území bezpečnostně stabilní, občanskou společnost lze rozvíjet jen těžko.

Bylo třeba na venkově běžným zvykem i před nástupem Talibánu, aby rodiče nebo bratři prodávali své dcery nebo sestry budoucím ženichům? — Prodej nevěst je jednou z dávných tradic Paštunů, není produktem Talibánu. A rozhodně se netýká jen venkova, děje se dodnes skoro všude. (Podrobnosti o praxi prodávání nevěst v současném Afghánistánu může čtenář dohledat [v rozhovoru k dalšímu filmu z databáze projektu Promítej i ty Manželka za 50 ovci](#) – pozn. red.). Dodejme, že tato tradice poškozují nejen samotné dívky, které jsou často mužům prodávány pod hranicí 16 let (zákonná hranice pro sňatky v Afghánistánu), ale má velký dopad i na muže. Prohluhuje totiž jejich sexuální frustraci a vede k dalšímu růstu násilí ve společnosti.

S touto sexuální frustrací nemůže muž prakticky vůbec nic dělat, protože se s žádnou ženou nemůže v klidu setkat, a už vůbec s některou mluvit. Musí nashromáždit vysokou částku, aby si mohl nevěstu koupit, tedy aby vůbec mohl přijít do styku se ženou. Kromě toho musí uspořádat honosnou a nákladnou svatbu. Je běžné, aby na svatbu syna bohatého podnikatele z Kábulu přišlo 10 000 lidí a dalších 5 000 zajišťovalo bezpečnost. Je absurdní v tak chudé zemi utrácet nesmírně částky na pomíjivé záležitosti, jako je svatba, ovšem jde o tradici, proti níž zatím nejde bojovat. Ostatní členové rodiny a okolí by dotyčného pomluvili. Částky utracené za svatbu a nevěstu se samozřejmě velmi liší podle sociálního statusu muže, ale velmi často prostě převyšují jeho možnosti.

Stává se, že muž není před čtyřicítkou schopen nashromáždit potřebné finance. Je přirozené a zdravé pro muže žít do čtyřiceti let bez sexu? Není. Vede to mimo jiné i k náhražkovému sexuálnímu chování, k jakési společensky podmíněné homosexualitě, protože zkrátka není dostatek dostupných partnerek. Je to velmi podobná situace, k jaké dochází ve věznicích, kde není možnost výběru a sexuální přetlak nutí jednoho heterosexuálního muže do sexuálního vztahu s jiným heterosexuálním mužem, což je pro oba nepřírozená situace – nejsou svým založením přitahováni stejným pohlavím. Nedostatek dívek a žen, se kterými by zdravý mladý muž mohl vést normální sexuální život, a celková sexuální frustrace se pak odráží v násilí na ženách i na dětech. Muž si je skoro vždy jist, že se žena nedovolá žádných práv. Je téměř beztestný a může si s ní dělat, co chce.

Lze se v současném Afghánistánu setkat s nějakými inspirativními příběhy emancipovaných žen nebo aktivistek, které by pomáhaly rozvíjet vzdělání dívek a uvědomovat si jejich práva? — [Takové případy existují](#). Některé z nich se snažím zachycovat [ve svých článcích](#). Kupříkladu afghánská armáda má ve svých řadách generálku, parašutistku s 500 absolvovanými seskoky. Jmenuje se Khatol a je to nesmírně [silná a charismatická žena](#), setkala jsem se s ní osobně dvakrát. Má velkou podporu veřejnosti, která velice oceňuje, že ani jako vysoká armádní činitelka není zkorumpovaná a osobně se angažuje v charitativních projektech. Bydlí v malém domku ve staré části Kábulu, kam se nedávno přestěhovala z panelákového bytu po sovětech. V roce 2013 byla oceněna i veřejně – spolu s dalšími statečnými ženami, které mohou jít příkladem ostatním. Titul [International Women of Courage Award](#), udělovaný každoročně manželkou prezidenta USA, získala také afghánská [lékařka Nasrin Oryakhil](#), s níž jsme v Afghánistánu natáčely s kolegyněmi z neziskovky Femisphera. Dokument, který zachycuje její osud a práci pro afghánské ženy, by měl být hotový na podzim tohoto roku. Oryakhil byla jednou z mála lékařek, která pracovala i během vlády Talibánu. Dodnes čelí výhrůžkám ze strany těchto extrémistů, přesto dál vede v Kábulu dvě ženské kliniky.

[Poslankyně Šukríja Barakzai](#) se zase angažuje právě v otázce předčasných manželství v afghánském parlamentu. [Několikrát už čelila pokusu o atentát](#). Šukríja pochází z bohaté afghánské rodiny a může si dovolit platit ochranku. Je jednou ze 71 žen, které zasedají v parlamentu – Afghánistán má kvótami stanovený počet žen v parlamentu, takže se může pochlubit vyšším počtem poslankyň než Česká republika. Více případů lze najít třeba [v dokumentu Ženy](#)

v Zemi Tálíbánu. Kromě známých ikon je však celá řada žen, které se snaží kousek po kousku narušit zeď sociálních tabu a vytvořit si prostor pro seberealizaci. Ženy se stávají učitelkami, lékařkami, vrcholovými sportovkyněmi – takovou pozici si ale musejí vždy vybojovat, často za cenu nemalých obětí. Ty, kterým se podaří dokončit vzdělání, získat třeba i bakalářský diplom a nastartovat slibnou kariéru, se pak často svých snů vzdávají ve chvíli, kdy se vdají, jak ilustruje třeba [film Marzia, My Friend](#).

Jak je to s nevěstami na prodej celosvětově? — Každý rok je na světě provdáno čtrnáct milionů nezletilých, v rozvojových zemích je jedna ze sedmi dívek vdaná před svými patnáctými narozeninami, **některé už do devíti let.** V rozvojových zemích je fyzická nezralost a nedostatečná zdravotní péče při komplikacích v těhotenství a při porodu také hlavní příčinou úmrtí dívek ve věku 15–19 let. V Indonésii umírá každou hodinu jedna matka při porodu dítěte. V Indii, kde je přes 44 % dívek provdáno před osmnáctými narozeninami, umírá ročně přes padesát tisíc žen. Odhaduje se, že v roce 2020 bude žít na planetě 142 milionů dívek provdaných v dětství. Nejvíce jich je v Nigérii, Čadu, Bangladéši, Guineji, Středoafričské republice, Etiopii, Jemenu, Mali či v Indii. Vynucené sňatky nebo prodej žen do manželství se uskutečňují dodnes i v Egyptě.

V Afghánistánu neexistují žádné statistiky, avšak tato praxe dosahuje obrovských rozměrů. Je možné se zde setkat s tak tragickými ženskými příběhy, že tomu může jen málokterá země konkurovat. Jak vyplývá z přehledu, Afrika je také plná podobných příběhů, prodej nevěst není pouze záležitostí muslimských zemí. S některými jsem se osobně setkala. Například u animistických Surmů

v jižní Etiopii se nevěsta oceňuje podle pracovitosti a také podle hliněné či dřevěné destičky v dolním rtu. Čím větší talířek si je schopna do rtu vložit, tím má na trhu neprovdaných dívek vyšší hodnotu. Obvyklá cena za nevěstu je zde patnáct krav a jeden kalašnikov. Muž může mít manželek v zásadě tolik, kolik mu jeho majetek dovoluje. To samé platí například i o Samburech ze severu Keni. K tomu přistupuje i striktní požadavek muže, aby dívka před sňatkem prošla obřizkou. Prodávání dívek je obvyklé i mezi černošskými křesťanskými etniky z Dárfúru, cena se stanovuje podle movitosti muže v penězích, ale i velbloudech a jiných domácích zvířatech.

Obzvláště kruté jsou podmínky v uprchlických táborech v Čadu, kam se uchýlilo statisíce lidí před násilím arabských milic Džandžavíd. Natáčely jsme tam s kolegyní dívku, kterou rodina proti její vůli prodala bohatému muži. Ten ji unesl a několik dnů přivázanou na posteli znásilňoval, aby otěhotněla a nemohla už od něj odejít. To už potom tamní společnost neunesla, a dívka nemá jinou možnost než zůstat s mužem, který za ni zaplatil. Naše respondentka se několikrát pokusila o sebevraždu, jiné východisko ze své situace neviděla. Prodej žen a dívek je naprosto obvyklý i v Demokratické republice Kongo a dalších afrických zemích. Na východě DRK je stále válka, jejíž součástí je i masové znásilňování žen. Je to válečná zbraň, znásilnění je stigma – od ženy se poté distancuje celá rodina v čele s manželem. Jeden z respondentů našeho dokumentu Slzy Konga nám na kameru říká, jak vyhnal svou znásilněnou ženu a kdyby si ji někdo chtěl znovu vzít, musí mu nejprve zaplatit, aby netratil, protože za tu znásilněnou zaplatil její rodině.

Proč představuje pro většinovou afghánskou a iránskou společnost zpěv na veřejnosti problém? — Pokud žena na veřejnosti pomalu nemá být viděna, o to spíše se nemůže projevovat, natož pak zpívat. Za vlády Tálíbánu byl problémem i zvuk ženské chůze v botách na podpatcích. Vychází to z důsledného uplatňování práva šaría. Muž se musí koncentrovat na modlitby a nemá být rozptylován pohledem na ženu, která je hříšná a nehodná. Přestože prakticky všechna etnika v Afghánistánu hudbu milují, i v dnešní době se na veřejnosti se zpěvačkami setkáte jen zřídka. Na svatbách nebo soukromých oslavách zpívají výhradně muži. Je to však spíše bezpečnostní problém: známá zpěvačka Aryana Sayeed, jedna z rozhodčích v afghánské podobě televizní soutěže Superstar, má na Facebooku 1,2 milionu fanoušků, v srpnu 2016 vystupovala při zahájení afghánské fotbalové ligy na tomtéž stadionu, na kterém před dvaceti lety Tálíbánci veřejně popravovali. Celé publikum tančilo a zpívalo s ní, lidé si to nesmírně užívali. Aryana však po Kábulu nosí neprůstřednou vestu, neboť je terčem opzbrojenců. Těm zřejmě vadí, že se jí zalíbila estetika Bollywoodu,

v hudebních videích vystupuje bez šátka a její taneční kreace si ve vyzývavosti příliš nezavdají se zpěvačkami západního světa. Pro většinu Afghánců je však hrdinkou a pozitivním vzorem.

Na začátku filmu je scéna, v níž děti ve třídě přiznávají, že nemají žádný identifikační průkaz, nejsou ani zapsány v dokumentech rodičů. Jak dnes fungují matriční a další správní úřady v Afghánistánu? — Řada Afghánců neví, k čemu je

Tazkeera (obdoba občanského průkazu) potřebná, nepovažují za důležité ji vlastnit, a často ani nevědí, jak o ni žádat. Pokud se přesto pokusí doklad získat, často narazí na nepřekonatelné administrativní překážky: dle zavedených zvyklostí by měli o doklady požádat v místě svého původu, což je však pro miliony navrátilců či vnitřních vysídlených nemyšlitelné. Zákon umožňuje i alternativní cesty (dva stařešinové se mohou za žadatele zaručit při žádosti mimo správní oblast původu), ale úředníci je buď neznají, nebo nerespektují. Navíc je Afghánistán země prorostlá korupcí. Dle průzkumů Transparency International je Afghánistán [třetí nejkorumpovanější zemí na světě](#) (před Somálskem a Severní Koreou). Pokud máte hodně peněz, není problém nic. Pokud nemáte, je problém všechno. Pokud je člověk negramotný, je dost těžké se orientovat, a zjistit vůbec, kde se dokumenty vydávají atd. Před afghánskými institucemi sedí na malých židličkách písaři, kteří přichozím (často negramotným) vypisují žádosti pro úředníky. A chce to velkou trpělivost, úředníci v Afghánistánu nikam nespíchají.

Je v zemích jako Írán a Afghánistán znatelný rozdíl mezi státním občanským zákoníkem a islámským právem? — Obě země jsou islámské republiky, právo vychází z islámu jako státního náboženství, v Afghánistánu je však paralelně v platnosti několik právních systémů. Základem je ústava, podle které musejí soudci

přednostně uplatnit zákony země, a teprve v případě, že danou problematiku státní zákony neupravují, mohou uplatnit islámské právo školy Hanafi, případně šiitské školy pro menšiny vyznávající šiitskou větev islámu. Toto ustanovení však není vždy plně respektováno, afghánská justice není jednotná a stále se vzpamatovává z následků vlády Tálibánu, který spálil všechny právní spisy, což nesmírně ztížilo proces obnovení [právního systému](#). Nejzřetelněji se to projevuje opět na právech žen, které bývají vězněny za „morální přestupky“, například [útěk z domova nebo intimní vztahy před sňatkem](#). Velmi silně to ilustruje [dokument Love Crimes of Kabul](#). V Íránu pro změnu působí poměrně známá „mravní policie“, která může zadržet ženu třeba za nevhodný oděv.

Kolik obyvatel Afghánistánu bylo od nástupu Tálibánu nuceno opustit své domovy, kolik jich žije v Íránu a okolních zemích a kolik jich putuje dál do Evropy? — Tahle čísla se

zjišťují obtížně. Podle údajů UNHCR ze srpna 2015 se od roku 2002 vrátilo do Afghánistánu 5,8 milionu lidí z Pákistánu a Íránu. Dva a půl milionu Afghánců je stále v zahraničí registrováno jako uprchlíci. UNHCR udává, že polovina z těchto uprchlíků jsou děti pod 18 let. Na miliony se počítají také vnitřně vysídlení Afghánci, kteří museli opustit své domovy v důsledku bojů. Ti žijí u příbuzných nebo v uprchlických táborech. Kolik jich putuje dál do Evropy se současnou migrační vlnou, to opravdu těžko odhadovat.

Do chvíle, než se rozhořela válka v Sýrii, byli Afghánci dlouhou dobu nejpočetnější skupinou uprchlíků na světě. Drtivá většina jich stále žije v Pákistánu a Íránu, v poslední migrační vlně do Evropy však byl Afghánistán zemí původu druhé největší skupiny uprchlíků. V posledních měsících navíc Pákistán systematicky vyhošťuje tisíce Afghánců ze svého území, v reakci na útok na armádní školu v Pešaváru, při kterém afghánští [ozbrojenci zavraždili více než 140 dětí](#). Řada těchto vysídlených uprchlíků v Afghánistánu nebude chtít zůstat – ve srovnání s Pákistánem jsou v Afghánistánu horší podmínky k životu, nedostatek pracovních příležitostí, a trvající ozbrojený konflikt.

Jaké jsou vyhlídky v Afghánistánu co se týče lidských práv obecně? — Mizerné, dokud bude v Afghánistánu panovat tak špatná bezpečnostní situace a současný tuhý režim. V posledních letech se zde aktivoval tzv. Islámský stát, takže k tradičnímu Tálibánu přibyl další zdroj neklidu. Pro Táliby nebo IS je jednoduché zastrašit nebo připoutat k sobě nevzdělané obyvatelstvo. Problematické jsou především oblasti bezpečnosti a vzdělání, které jsou pro zlepšení situace klíčové.

Dle statistik UNAMA (mise OSN v Afghánistánu) je konflikt rok od roku horší. Ročně v něm [zemře více než 3500 civilistů a dalších 7000 je zraněno](#). Nejrůznější ozbrojené skupiny postupně získávají území, afghánská armáda je slabá a i přes desetiletí investic není samostatná. Centrální vláda přežívá jen díky pokračující podpoře západních zemí, neboť sama je schopna hradit pouze čtvrtinu výdajů na obranu. Západní země se sice zavázaly k podpoře do roku 2024, ovšem je otázka, zda se [během těchto osmi let situace stabilizuje](#). Protivládní síly vyjednávat nechtějí, vyčkávají a stupňují útoky a tím i tlak na centrální vládu. Bez zásadního posunu v rozložení sil vypadá budoucnost Afghánistánu bleďě.

Text napsali — Lenka Klicperová, šéfredaktorka časopisu Lidé a země, a Jaroslav Petřík, koordinátor afghánských programů Člověka v tísni

Editaci za Jeden svět provedl — Oldřich Vágner

Literatura

Horák, S.: Afghánský konflikt.

Public History: Petit, Praha 2005.

Marek, J.: Dějiny Afghánistánu.

Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2006.

Mykiska, M.: Afghánistán, prach a růže: putování Afghánistánem za Tálibánu a po jeho pádu.

Nakladatelství MTM, Praha 2001.

Novák Martin: Džihád proti Kremlu. Sovětská válka v Afghánistánu a zrod Al-Káidy.

Epocha, Praha 2008.

Šebek Tomáš: Mise Afghánistán.

Paseka, Praha 2015.

Šiška Jiří F.: Bojiště Afghánistán.

Svět křídél, Praha 2015.

Internet

United Nations Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA)

unama.unmissions.org

United Nations Development Fund for Women – Afghanistan (UNIFEM)

unifem.org/afghanistan

UNHCR

popstats.unhcr.org

World Health Organization (Afghanistan)

who.int/countries/afg/en

Afghanistan Independent Human Rights Commission

aihrc.org.af

Human Rights Watch

hrw.org

Mezinárodní dokumenty a zprávy

Human Rights Watch

bit.ly/2c0xJbY

bit.ly/2bRhDML

Population Reference Bureau

bit.ly/1oWKKEJ

UNESCO

bit.ly/2ckXcZY

UNHCR

bit.ly/1RTFBs2